

Borrell, Botella i Torrent plantegen els canvis que ha d'assumir la Unió Europea per evitar el risc de trencament

L'Associació d'Amics de la UAB va organitzar la jornada de debat 'Europa després de la crisi' el passat dimarts 12 de juny al Palau Robert. En temps incerts, la voluntat de l'entitat és oferir un espai de debat entre experts sobre temes candents en els nostres dies. Especialment adient va ser la darrera jornada, que es va realitzar només tres dies després que Luis de Guindos, ministre d'Economia, anunciés el rescat europeu de la banca espanyola. L'èxit d'assistència, més des 130 persones, va demostrar el clar interès dels ciutadans per la situació d'Europa a curt i mitjà termini.

Per tal de desgranar el complex tema del present i futur d'Europa, l'Associació d'Amics va convidar tres experts en el tema des de diferents àmbits. En primer lloc, Josep Borrell, expresident del Parlament Europeu, que coneix de primera mà el sistema polític i econòmic de la Unió Europea. Joan Botella, catedràtic de Ciència Política de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i degà de la facultat de Ciències Polítiques i Sociologia. I, per últim, Ramon Torrent, catedràtic d'Economia Política de la Universitat de Barcelona (UB), que ha escrit nombrosos articles sobre la governabilitat de la Unió Europea i va ser director de Relacions Econòmiques Internacionals del Servei Jurídic del Consell de la Unió Europea.

Antonio Franco, periodista i president de l'Associació d'Amics de la UAB, va presentar l'acte destacant la idoneïtat del debat. Franco va explicar el funcionament de la jornada, una primera ronda on els ponents van parlar dels errors i dels mecanismes que no han funcionat en la Unió Europea, per continuar amb una segona ronda on van plantejar solucions i mesures per la continuïtat d'una Europa unida.

RAMON TORRENT

Torrent començava la seva ponència retrocedint fins els anys 80, quan el projecte d'integració europea estava funcionant, però era el mateix projecte que havia començat

feia 25 anys, començava a perdre empenta, i calia prendre alguna mesures. Segons Torrent només hi havia dos possibles vies, conservar una unió que funcionava o crear una alternativa socialdemòcrata, que a més donés importància a conceptes com la democràcia, els drets humans i que fes política europea reformista pel món, una idea que impulsava Mikhaïl Gorbtxov.

Per contra, no es van prendre cap dels dos camins, i es va entrar en un dinàmica de transformacions rere transformacions, una marxa cap endavant accelerada, sense cap projecte polític que ho orientés. Per Torrent, la situació actual d'Europa va estar escrita des del dia en què es va firmar el Tractat de Maastricht que va entrar en vigor l'any 1993 i que va suposar, entre d'altres, la unió monetària. Segons el professor de la Universitat de Barcelona en aquest moment es va desequilibrar la construcció de la unió, ja que es va parlar d'unio monetària i no d'unio política i en segon lloc no es va establir un període d'aprenentatge, sinó que va començar un procés imparable, en el què ja no hi havia cap possibilitat d'anar enrere.

En matèria de política econòmica, va continuar Torrent, no es va preveure en aquell moment cap competència efectiva perquè la Unió Europa pogués fer política econòmica, per contra, es va restringir la política econòmica dels estats. Dos disposicions que han marcat la crisi actual queden paleses en dos disposicions del tractat de Maastricht. El primer d'ells prohibeix al Banc Central deixar diners a l'Estat, de manera que els estats no tenen prestadors i queden en mans dels mercats. I el segon, estableix que les administracions públiques no tenen accés privilegiat al crèdit.

Amb tot això, la conclusió del catedràtic d'Economia Política, és que els errors del tractat fan que en temps de crisi, no hi hagi els instruments per fer-hi front, *“Ara estem vivint els errors comesos ja a partir dels anys 80, quan no es va aconseguir crear un projecte polític reformista que substituís el projecte inicial”*.

JOSEP BORRELL

Josep Borrell va reafirmar les paraules de Torrent, la unió monetària es va construir sense elements per fer front la crisi, ja que països com Alemanya, per exemple, pensaven que crear els mecanismes era una manera d'incentivar la crisi: *“Van dir que la*

millor manera perquè la gent no faci foc és que no hi hagi parc de bombers, perquè la gent tindrà més cura, i això està molt bé, fins que de cop algú fa foc, i quan Grècia va fer foc, ens vam donar compte que no teníem un parc de bombers”.

La crisi no podia arribar si es complien els acords de Maastricht, on s'establia que els governs no podien tenir un dèficit superior al 3% i els mercats supervisaven el sector privat. Borrell afirma que els governs no van complir amb el límit, entre ells França i Alemanya, i els mercats no van complir amb la seva funció com es va poder comprovar a l'Estat espanyol amb la bombolla immobiliària.

La situació va esclatar per les circumstàncies de Grècia, que tenia un deute públic més alt del que es creia. És l'únic país amb un problema de deute fiscal, ja que Espanya per exemple, abans de la crisi tenia la meitat de deute que Alemanya, i inclús fins fa dos dies, quan es va produir el rescat, el deute continuava sent més baix. El problema, segons Borrell, ha sigut la “pèssima gestió de la crisi”, si des del moment en què es va saber la situació econòmica de Grècia, la resta de països haguessin actuat amb seguretat i de manera solidària vers un altre país de la UE evitant l'especulació a l'alça del preu del deute públic grec, si els països europeus haguessin afirmat que garantien el deute grec, la crisi, segons l'expresident del Parlament Europeu, no s'hagués estès de la manera que ho ha fet.

El segon gran error va ser quan Angela Merkel i Nicolas Sarkozy van dir que els privats haurien de pagar part del deute en cas que el deute no es pogués pagar, una cosa que des del punt de vista moral, segons Borrell, és perfectament comprensible, si entitats privades deixen diners al sector públic han d'assumir que estan fent una inversió, i com a tal, cal assumir que hi ha uns riscos, entre ells, perdre els diners. “Però des d'un punt de vista pragmàtic és una bomba de rellotgeria” continua Borrell, ja que quan es va dir això els inversors van començar a vendre deute irlandès i portuguès, fet que va enfonsar els deutes d'aquests països, forçant la intervenció.

Hi ha d'altres circumstàncies que empitjoren la situació segons Josep Borrell, com el fet que el Banc Europeu no actuï fins que un país no arriba al seu límit, fins que no està gairebé ofegat i el cost és irremeiablement alt. Així com la diferència entre països, Anglaterra té molt més deute públic i dèficit públic que Espanya, i en canvi paga pel seu deute un 2%, no al 6% com Espanya, perquè els anglesos emeten el seu deute amb una

moneda que controlen, per contra Espanya emet el seu deute amb una moneda que no controla, depèn de Frankfurt on hi ha unes mesures d'austeritat molt dures, que maten el creixement, que suprimeixen la demanda, que volen que es redueixi a la vegada el dèficit privat i el dèficit públic, quan realment a Espanya el problema no és el dèficit públic, sinó el privat, “la gegantesca bombolla d'endeutament privat, i tot alhora, no pot ser”. Amb les polítiques d'austeritat l'economia es deprimeix, de manera que hi ha menys ingressos públics, per tant més dèficit, i en conseqüència, cal fer més austeritat per corregir el dèficit, i es converteix en un cercle viciós, que causa una recessió de la qual només es pot sortir amb l'ajuda externa.

L'Europa que sortirà de la crisi, segons Borrell, serà la que voldrà Alemanya, que de moment no té uns objectius clars, no saben quina Europa volen, ja que asseguren que volen unió política i fiscal, però apliquen mesures contraries.

Ha succeït el que es pensava que passaria amb el tractat de Maastricht, que els alemanys financessin el desenvolupament dels països endarrerits, el problema és que els capitals no han anat a augmentar el capital productiu de l'economia, sinó allà on el guany o el benefici especulatiu era més fort, que era justament el sector immobiliari. Per tant, explica, en comptes d'un desenvolupament tecnològic, es va crear tot un seguit de bombolles que han acabat ensorrant l'economia.

Borrell conclou que la crisi global europea ha sigut una mala resposta a una petita crisi i a no tenir previstos uns instruments per fer front a una situació com l'actual, així com les dinàmiques de certs països que han optat per ‘castigar’ en comptes d'ajudar a països com Grècia. A més, l'expert va recordar que el 17 de juny els grecs votaran, després que la disgregació de vot de les eleccions de maig fes que cap partit aconseguís prou coalició per governar, i segons el que votin, si Grècia hagués de sortir de l'euro, el problema no seria només dels grecs assevera Borrell, sinó del conjunt de l'Unió Europea i afavoriria que el sistema es pogués esfondrar tot sencer.

JOAN BOTELLA

Des d'una vessant més política i de les institucions, Botella també va girar la vista enrere per situar-se als anys 50, moment en què va sortir la idea de la integració

europea, que responia a dues motivacions bàsiques. La primera: evitar que els europeus tornessin a enfrontar-se entre ells, sobretot els alemanys contra els francesos. I un segon motiu, amb un continent en runes, donar de menjar als europeus, per això tenia una prioritat absoluta la política agrària comunitària, que encara als 80 gastava més de dos terços dels pressupostos de la Unió. Tots aquests anys van funcionar sota el principi 'que paguin els alemanys', ja que era l'economia que creixia més ràpidament i continuava el sentiment de culpa per la Segona Guerra Mundial.

Durant molts anys, explica el catedràtic de Ciència Política, la Unió Europea servia per prendre decisions que internament no es podien prendre, els països aprofitaven els dictàmens de la UE per prendre mesures que ells no haurien pogut prendre sense cap cost polític important, podien desmantellar sectors, afavorir-ne d'altres amb el pretext que Europa ho exigia. Es compensava a la opinió pública, ja que hi havia beneficis pel fet de pertànyer a Europa, pels espanyols, per exemple, Europa significava el reforçament del sistema democràcia i un suport econòmic.

En un moment donat, segons Botella, l'èxit de la unió va fer oblidar les raons inicials i va obligar a pensar sobre el seu futur. Cap el 1992 hi havia dos projectes diferents, un era 'l'aprofundiment de la unió', una unió amb més competències (eines fiscals més fortes, per exemple), l'altra era la lògica de l'ampliació, havia caigut el mur, hi havia nous estats que volien entrar a la UE. Era un disputa d'interessos, explica Joan Botella. La victòria de la posició britànica va ser aconseguir més extensió i no aprofundiment, mercats més amplis, que generarien la caiguda dels salaris a nivell europeu, més mercats per mercaderies i per inversions, menys interès per una homogeneïtzació del nivell de vida. D'això se'n va dir la nova Europa, en contraposició a al vella Europa governada pels socialistes, pels cristians demòcrates. La nova Europa era menys paternalista, més competitiva, més americana.

L'expert en política recorda que s'ha parlat d'errors durant el debat, però creu que l'essencial no era un error, l'objectiu buscat és va assolir. Els anys noranta es va advertir dels perills d'una unió monetària sense una unió econòmica, es va dir que un banc central independent, que no depèn dels governs i amb l'única funció el control de la inflació, és molt difícil d'administrar i que una mateixa política econòmica per a tots els

països, no es fàcil de sostenir. El que vivim avui, segons Botella, són les conseqüències d'aquest punt de vista que es va escollir.

En la segona ronda d'intervencions, els ponents van plantejar possibles solucions al desmembrament de la Unió Europea, mesures a curt i mitjà termini per garantir un millor equilibri i un entesa econòmica i política entre els estats membres.

JOSEP BORRELL

Segons Josep Borrell, la primera mesura que s'hauria de prendre és una política monetària més a l'americana i una política pressupostària menys contractiva. Haurien de baixar els tipus d'interès i s'hauria d'acceptar una mica més d'inflació. Els alemanys haurien d'ajudar al reequilibri, tenen massa superàvit i han d'expandir, explica, la seva demanda interna, haurien de consumir més perquè els espanyols, per exemple, poguessin exportar més.

El Banc Central Europeu, segons Borrell, hauria de dir exactament el que va dir el Banc de Suïssa: "No deixaré que la prima de risc d'Espanya i Itàlia pugi per sobre de 300, intervindrà al mercat comprant el deute públic d'aquests països". Caldria una política pressupostària menys contractiva, reduir el dèficit però més a poc a poc, ja que l'expert creu que pensar que Espanya pot reduir el deute en un 3% en pocs anys és impossible, i com més ho intentin amb les actuals mesures de restriccions, menys ho aconseguiran, ja que com més es restringeix l'economia, mes creix el dèficit.

Pensa que s'hauria de deixar devaluar l'euro, que és l'única moneda les autoritats polítiques de la qual abdiquen de fer-la servir com un instrument polític. S'ha de reactivar l'economia i se sap com fer-ho, és qüestió de voluntat política.

A mig termini, segons Borrell, hi ha d'altres solucions com un sistema de regulació econòmica dels bancs.

Per contra, no creu que Alemanya vulgui fer cap d'aquests canvis, i sense el seu acord, no es duran a terme.

JOAN BOTELLA

Botella explica que molts polítics governants saben el que han de fer, però no s'atreveixen a prendre unes mesures que els farien perdre les eleccions. El pitjor que podria passar segons el degà de la facultat de Ciències Polítiques i Sociologia és el trencament de la Unió Europea, seria una catàstrofe humana, social i política.

Planteja solucions, caldria integrar més els mecanismes de govern en funcionament, per exemple, amb una autoritat política de la Unió que pogués ordenar al Banc Central Europeu o dirigir un procés de reforma dels tractats i d'aprovació d'una autèntica constitució a escala europea.

Botella parla d'una proposta que s'ha pogut escoltar en nombroses ocasions, crear dins la Unió cicles diferents. Però aquesta mesura, segons el polític, no seria favorable, ja que per Espanya la única gràcia que té està dins l'euro és estar en companyia de països més forts.

RAMON TORRENT

El catedràtic de la Universitat de Barcelona té clar que cal un anàlisi dels errors per saber com s'ha de canviar. És un error la inexistència d'una política de tipus de canvi, en cal una. I el problema bàsic, segons Torrent, és la manca d'una regulació europea dels bancs, els bancs centrals fan normalment dues funcions, són creadors de diners i reguladors bancaris. A Maastricht es va fer un Banc Central Europeu que té la competència exclusiva de crear diner i competència zero com a regulador bancari, i els bancs nacionals, en canvi, a la inversa, i segons Torrent, així no es pot funcionar. Falta també un actor polític, es requereix un partit socialdemòcrata de veritat que a Europa no existeix.

A curt termini, opina que la solució no són els mercats secundaris, el problema del deute públic és un problema del mercat primari, s'ha de saber fins quan es pot endeutar un estat. Per atacar el problema d'origen en el mercat primari, Torrent proposa una reunió entre governs, grans bancs i Banc Central Europeu, una reunió seriosa, on es reconeixin els errors. El Banc Central Europeu s'hauria de comprometre a deixar als bancs liquiditat immediata, a canvi que aquets prestessin als estats el 2,5%. I això, segons

Dimecres 13 de juny de 2012

Torrent, és compatible amb el tractat que dona llibertat al Banc Central Europeu per prestar diners als bancs, però no als estats.